

Školitelský posudek

Martin Linhart: *KSČ a politický vývoj na Ústecku v letech 1945-1948*. Bakalářská práce, strojopis. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin. Praha 2010, 66 s.

Práce Martina Linharta je příspěvkem k regionálním dějinám třetí republiky. Zabývá se politickým vývojem v okrese Ústí nad Labem. Autor si všímá postupného růstu vlivu KSČ, která brzy zastínila ostatní politické strany sdružené v Národní frontě.

Bakalářská práce je rozdělena na úvod, celkem jedenáct kratších kapitol a závěr. Autor nejprve charakterizuje okres Ústí nad Labem. Všimá si vývoji ve městě na konci války, činnosti odbojových skupin, a to jak německých, tak i českých, a průběhu květnových dní, kdy moc přešla 8. května 1945 pokojně do rukou Revolučního národní výboru. V původním RNV ani v řádně ustaveném ONV neměla KSČ žádného zástupce. Komunisté využili toho, že okres Ústí nad Labem byl převážně německý. Protože Němci nesměli být členy národních výborů (a to bez ohledu na svou stranickou příslušnost či postoje v letech 1938-1945), byl ONV v Ústí nad Labem ministerstvem vnitra rozpuštěn a nahrazen Okresní správní komisí (OSK), kde již KSČ měla poměrně silné pozice. Samotný MNV v Ústí nad Labem přitom rozpuštěn nebyl.

Autor ukazuje, jak KSČ tyto pozice neustále posilovala na úkor ostatních stran a snaží se rovněž analyzovat příčiny. Příčiny nachází v radikálním provádění pozemkové reformy, kdy majetek zabavený německým vlastníkům byl masově přidělován malorolníkům a bezzemkům z vnitrozemí, které si tak strana zavázala, v různých opatřeních v sociální oblasti ale také lepší organizací KSČ v porovnání s ostatními stranami, průbojnějším vystupováním mezi občany a v neposlední řadě i poukazování na vlastní vlasteneckou a odbojovou činnost za druhé světové války. V ONV se původně KSČ soustředila na spolupráci se sociální demokracií a národními socialisty v socialistickém bloku, avšak národní socialisté se brzy vydali vlastní cestou, takže KSČ mohla úzce spolupracovat jen s ČSSD. Pozice KSČ se dále upevnila po volbách do Ústavodárného národního shromáždění 26. května 1946, protože národní výbory byly po nich rekonstruovány podle politického klíče závislejšího na výsledcích voleb do ÚNS.

Autor si dále všímá osudu německého obyvatelstva, které bylo v okrese Ústí nad Labem převažující. Autor správně konstatuje, že často opakované tvrzení, jako by se vysídlení netýkalo německých antifašistů, je značně iluzorní, protože v praxi – a především ve fázi tzv.

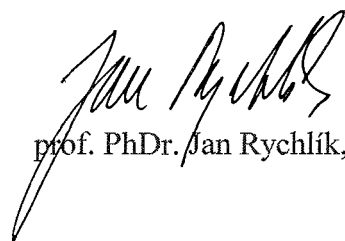
divokého odsunu – byli vysídlováni prakticky všichni Němci bez rozdílu a i potom bylo antifašistům dávano na vědomí, že nejsou v republice vítáni a udělají nejlépe, když sami odejdou. Vysvětluje též problém smíšených manželství a rozdílné postoje českých starousedlíků (tj. Čechů, kteří v okrese žili i za války) a nově příchozích kolonistů. Nezasťává ani excesy, ke kterým ve vztahu k německému obyvatelstvu docházelo. Nucené vysídlení Němců z Československa sice podporovaly všechny strany, určitý rozdíl byl nicméně v postoji k zacházení s Němci. Především sociální demokraté v tomto ohledu měli smířlivější postoj, nepochybně také proto, že mezi Němci v ústeckém okrese bylo mnoho příslušníků někdejší Německé sociálně-demokratické dělnické strany v Československu. Na tomto místě by bylo ale vhodné, kdyby autor uvedl, že i němečtí antifašisté, bez ohledu na to, že jim bylo ponecháno státní občanství, byli fakticky zbaveni ve třetí republice politických práv a to včetně práva volebního, takže se nemohli ani zúčastnit v roce 1946 voleb do ÚNS.

Poslední kapitola se týká průběhu únorového převrat v okrese Ústí nad Labem. Komunistům se už 21. února podařilo zcela ovládnout jednání rady ONV, která přes protesty zástupců ČSL, ČSNS a ČSSD schválila a odeslala rezoluci požadující přijetí demise „zrádných“ ministrů a rekonstrukci vlády podle požadavků KSČ. Následující den proběhla „očista“ v MNV Ústí nad Labem. 24. února se podniky v Ústí nad Labem připojily ke generální stávce. O den později, již po jmenování nové vlády, nařídil bezpečnostní referent ONV provést prohlídku v okresních sekretariátech ČSNS a ČSL a tyto strany byly fakticky vyřazeny z politického rozhodování v okrese.

Práce je napsána na základě původního archivního materiálu uloženého v Archivu města Ústí n. L., byť dochovaný materiál je značně torzovitý. Využit byl také dobový regionální tisk. Znalost literatury je na dobré úrovni.

Závěr: práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. **Doporučuji** ji přijmout k obhajobě a navrhuji hodnotit ji stupněm „výborně“.

V Praze, 16. srpna 2010

prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc.